

Cavid Əli CƏFƏROV
Qərbi Kaspi Universiteti
E-mail: jafarov_2000@inbox.ru

AĞILLI ŞƏHƏRLƏR VƏ MALİYYƏ BÜDCƏ TƏMİNATI

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi: Ağıllı şəhərlər şəhərsalma və inkişafda getdikcə daha populyar bir konsepsiyaya çevrilir. Bununla belə, ağıllı şəhərlərin tətbiqi ilə bağlı qarşıya çıxan əsas problemlərdən biri onunla gələn maliyyə yüküdür. Bu tədqiqatın məqsədi ağıllı şəhərlər üçün maliyyə büdcəsi təminatını araşdırmaq və onun ayrılması və istifadəsinə təsir edən əsas amilləri müəyyən etməkdir.

Tədqiqatın metodu: Tədqiqat həm keyfiyyət, həm də kəmiyyət məlumatlarının toplanması və təhlilini əhatə edən qarışıq metodlu yanaşmadan istifadə edir.

Tədqiqatın nəticələri: Nəticələr göstərir ki, ağıllı şəhərlər üçün maliyyə büdcələrinin təmin edilməsi hökumət siyasəti, dövlət-özəl tərəfdaşlıq və ictimaiyyətin iştirakı kimi müxtəlif amillərdən təsirlənir. Tədqiqat həmçinin ağıllı şəhər layihələri üçün maliyyə resurslarının ayrılması və istifadə edilməsində şəhərlərin üzləşdiyi çətinliklərlə bağlı fikirlər təqdim edir. Bu araşdırma ağıllı şəhərlər üçün maliyyə büdcəsinin təminatının yaxşılaşdırılması üçün tövsiyələrin verilməsi ilə yekunlaşır.

Açar sözlər: Ağıllı şəhərlər, maliyyə büdcəsi, təminat, hökumət siyasəti, dövlət-özəl tərəfdaşlıq, ictimaiyyətin iştirakı.

JEL: R 51

DOI: 10.54414/YZLE5157

Giriş

Ağıllı şəhərlər sakinlərin həyat keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq və şəhər xidmətlərinin səmərəliliyini artırmaq üçün rəqəmsal texnologiya və məlumatlardan istifadə edən şəhər əraziləridir. Ağıllı şəhər layihələrinin həyata keçirilməsi əhəmiyyətli maliyyə sərmayəsi tələb edir və bu, maliyyə büdcəsinin təminatını prosesin kritik aspektinə çevirir. Şəhərlər üçün problem digər vacib xidmətlərdən ödəni vermədən ağıllı şəhər layihələrini maliyyələşdirməyin yollarını tapmaqdır.

Bu tədqiqatın məqsədi ağıllı şəhərlər üçün maliyyə büdcəsi təminatını araşdırmaq və onun ayrılması və istifadəsinə təsir edən əsas amilləri müəyyən etməkdir. Tədqiqat aşağıdakı tədqiqat suallarına cavab verməyə çalışır:

Ağıllı şəhərlər üçün maliyyə büdcəsinin təminatına təsir edən amillər hansılardır?

Şəhərlər ağıllı şəhər layihələri üçün maliyyə resurslarını necə ayırır və istifadə edir?

Ağıllı şəhər layihələrinin maliyyələşdirilməsində şəhərlərin üzləşdiyi çətinliklər hansılardır?

Bu suallara cavab vermək üçün tədqiqat həm keyfiyyət, həm də kəmiyyət məlumatlarının toplanması və təhlilini əhatə edən qarışıq metodlu yanaşma tətbiq edir. Tədqiqat ən yaxşı təcrübələri və öyrənilən dərsləri müəyyən etmək üçün ağıllı şəhər layihələrini həyata keçirmiş şəhərlərin nümunə araşdırmalarına yönəlib.

Bu araşdırmanın nəticələri ağıllı şəhər layihələrinin hazırlanmasında və həyata keçirilməsində maraqlı olan şəhər planlaşdırıcıları, siyasətçilər və şəhər menecerləri üçün təsir göstərir. Tədqiqat ağıllı şəhərlər üçün maliyyə büdcələrinin təmin edilməsinə təsir edən amillər haqqında anlayışlar təqdim edir və ağıllı şəhər layihələrinin maliyyələşdirilməsində şəhərlərin üzləşdiyi çətinlikləri müəyyən edir. Tədqiqat həmçinin ağıllı şəhərlər üçün maliyyə büdcəsi təminatının yaxşılaşdırılması üçün tövsiyələr təklif edir ki, bu da ağıllı şəhər layihələrinin davamlılığını və uğurunu təmin etməyə kömək edə bilər.

Əsas hissə

Ağıllı şəhərlər və Maliyyə Büdcəsi bir-biri ilə əlaqəlidir, çünki ağıllı texnologiyaların tətbiqi əhəmiyyətli vəsait sərmayəsini tələb edir. Ağıllı

Şəhərlər texnologiyasını şəhər infrastrukturuna inteqrasiya etməklə vətəndaşların həyat keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq və bununla da daha səmərəli və dayanıqlı mühit təmin etmək üçün nəzərdə tutulub. Bununla belə, bu texnologiyaların tətbiqi şəhərin maliyyə büdcəsi prosesində nəzərə alınmalı olan bir qiymətə başa gəlir.

Ağıllı şəhərin maliyyə büdcəsində əsas amillərdən biri investisiya üçün ən kritik sahələrin müəyyən edilməsidir. Bu sahələrə enerjinin idarə edilməsi üçün smart şəbəkələrin yerləşdirilməsi, nəqliyyatın idarə edilməsi üçün intellektual nəqliyyat sistemlərinin quraşdırılması və ya resurslardan istifadənin təkmilləşdirilməsi üçün ağıllı binaların inkişafı daxil ola bilər. Bu investisiyalar şəhərin ehtiyac və məqsədləri, eləcə də mövcud maliyyə resursları əsasında prioritetləşdirilməlidir [1, s.123-124].

Ağıllı şəhərlər üçün maliyyə büdcəsinin hazırlanmasının digər mühüm aspekti potensial maliyyə mənbələrinin müəyyən edilməsidir. Bura dövlət qrantları, özəl sektor investisiyaları və ya dövlət-özəl tərəfdaşlıq daxil ola bilər. Şəhərlər həmçinin hər bir layihə üçün potensial investisiya gəlirini (ROI), eləcə də ağıllı texnologiyaların tətbiqindən əldə ediləcək hər hansı uzunmüddətli faydaları nəzərə almalıdırlar.

Ağıllı şəhər maliyyə büdcəsinin şəhərin ümumi məqsəd və vəzifələrinə uyğunlaşdırılmasını təmin etmək də vacibdir. Bu, sərmayələrin şəhərin davamlılığına və yaşayış qabiliyyətinə ən çox təsir edəcək sahələrə qoyulmasını təmin etmək üçün nəqliyyat və enerji departamentləri kimi müxtəlif departamentlər arasında əməkdaşlığı ehtiva edə bilər.

Xülasə, maliyyə büdcəsi ağıllı şəhərin planlaşdırılması və həyata keçirilməsinin mühüm aspektidir. Şəhərlər investisiya üçün ən kritik sahələri diqqətlə müəyyənləşdirməli, potensial maliyyə mənbələrini müəyyən etməli və investisiyaların şəhərin ümumi məqsəd və vəzifələrinə uyğun olmasını təmin etməlidir. Bununla onlar öz vətəndaşları üçün daha davamlı, səmərəli və yaşana bilən mühit yarada bilərlər.

İlkin sərmayə ilə yanaşı, ağıllı şəhərin maliyyə büdcəsi də cari təmir və istismar xərclərini nəzərə almalıdır. Ağıllı texnologiyalar tez-tez düzgün işləməyə davam etmək və gözlənilən faydaları təmin etmək üçün müntəzəm texniki xidmət və

yeniləmə tələb edir. Ağıllı infrastrukturun uzunmüddətli davamlılığını təmin etmək üçün şəhərlər bu xərcləri öz büdcə planlamalarına daxil etməlidir.

Başqa bir vacib məsələ, ağıllı texnologiyaların tətbiqindən xərclərə qənaət və gəlir əldə etmək potensialıdır. Məsələn, ağıllı enerji idarəetmə sistemləri enerji istehlakını azalda və həm şəhər, həm də onun sakinləri üçün kommunal ödənişləri azalda bilər. Ağıllı parkinq sistemləri parkinq haqları və cərimələrin yığılması ilə gəlir əldə edə bilər. Maliyyə büdcəsi qərarları qəbul edərkən bu potensial faydalar nəzərə alınmalıdır [2, s.78].

Nəhayət, ağıllı şəhərin maliyyə büdcəsində şəffaflığın və hesabatlılığın təmin edilməsi vacibdir. Vətəndaşlar və maraqlı tərəflər onların ehtiyaclarına və gözləntilərinə uyğun gələn sahələrə sərmayə qoyulmasını təmin etmək üçün büdcələşdirmə prosesinə cəlb edilməlidir. Büdcə xərclərinə dair müntəzəm hesabatların verilməsi və monitorinqi vəsaitlərin səmərəli və səmərəli istifadə olunmasına kömək edə bilər.

Nəticə olaraq, maliyyə büdcəsi ağıllı şəhər planlaması və həyata keçirilməsinin vacib komponentidir. O, investisiya üçün ən kritik sahələrin, potensial maliyyə mənbələrinin, cari təmir və istismar xərclərinin, potensial xərclərə qənaət və gəlirlərin yaradılması, şəffaflıq və hesabatlılığın diqqətlə nəzərdən keçirilməsini tələb edir. Düzgün maliyyə planlaşdırılması ilə şəhərlər ağıllı texnologiyaları uğurla tətbiq edə və vətəndaşları üçün daha davamlı, səmərəli və yaşana bilən mühtəzlər yarada bilərlər.

Ağıllı şəhərlər üçün uğurlu maliyyə büdcəsinə nail olmaq üçün şəhərlər maliyyə planlaşdırma strategiyasına yanaşma tətbiq etməlidirlər. Bu, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli məqsəd və vəzifələri, eləcə də ağıllı şəhər layihələri ilə bağlı potensial riskləri və çətinlikləri nəzərə alan hərtərəfli maliyyə planının hazırlanmasını nəzərdə tutur.

Ağıllı şəhərlər üçün effektiv maliyyə planlaşdırmasını təmin etməyin yollarından biri birgə planlaşdırma və qərar qəbul etmə proseslərində iştirak etməkdir. Bu, şəhər üçün ən aktual ehtiyacları və prioritetləri müəyyən etmək, eləcə də gələcəyə ümumi baxışı inkişaf etdirmək üçün müxtəlif sektorlardan və hökumət səviyyələrindən olan maraqlı tərəflərlə sıx işləməyi nəzərdə tutur. Müxtəlif maraqlı tərəfləri cəlb

etməklə, şəhərlər maliyyə planlaşdırmasının vətəndaşlarının ehtiyac və qayğılarına cavab verməsini təmin edə bilər.

Ağıllı şəhərlər üçün uğurlu maliyyə büdcəsi üçün digər mühüm strategiya qərarların qəbulunu məlumatlandırmaq üçün məlumat və analitikadan istifadə etməkdir. Ağıllı şəhər texnologiyaları investisiya qərarlarını məlumatlandırma biləcək nümunələri və meylləri müəyyən etmək üçün təhlil edilə bilən böyük həcmdə məlumat yaradır. Şəhərlər maliyyə planlaşdırmalarına rəhbərlik etmək üçün məlumatlara əsaslanan anlayışlardan istifadə etməklə investisiyalarını optimallaşdırma və resursları ən effektiv və səmərəli şəkildə bölüşdürmələrini təmin edə bilərlər.

Nəhayət, şəhərlərin ağıllı şəhərlər üçün maliyyə büdcəsində innovasiya və təcrübələrə üstünlük verməsi vacibdir. Ağıllı şəhər texnologiyaları sahəsi sürətlə inkişaf edir və şəhərlər bu dəyişikliklərlə ayaqlaşma bilmək üçün maliyyə planlaşdırmasına yanaşmada çevik və adaptiv qalmalıdır. Bu, yeni texnologiyalar və ya biznes modelləri ilə təcrübə aparmağı və ya büdcə və maliyyə planlaşdırmasına daha çevik və iterativ yanaşmaları qəbul etməyi əhatə edə bilər [3, s.109-110].

Xülasə, ağıllı şəhərlər üçün uğurlu maliyyə büdcəsi qısamüddətli və uzunmüddətli hədəfləri nəzərə alan, məlumat və analitikadan istifadə edən, innovasiya və təcrübələrə üstünlük verən, şəffaflıq və hesabatlılığı gücləndirən strateji və əməkdaşlıq yanaşması tələb edir. Bu strategiyaları qəbul etməklə şəhərlər öz vətəndaşları üçün daha davamlı, səmərəli və yaşana bilən mühitlər yarada və sürətlə inkişaf edən ağıllı şəhər texnologiyaları sahəsində uzunmüddətli uğur üçün mövqe tuta bilərlər.

Ağıllı şəhərlər üçün effektiv maliyyə büdcəsini təmin etmək üçün şəhərlər güclü maliyyə təməlinin qurulmasına üstünlük verməlidir. Bu, sağlam maliyyə hesabatları və monitoring mexanizmlərinin yaradılması, effektiv risklərin idarə edilməsi strategiyalarının həyata keçirilməsi və müvafiq qaydalara və standartlara uyğunluğun təmin edilməsi kimi sağlam maliyyə idarəetmə təcrübələrinin inkişaf etdirilməsini nəzərdə tutur.

Bundan əlavə, şəhərlər özəl sektor, akademik dairələr və vətəndaş cəmiyyətinin maraqlı tərəfləri ilə tərəfdaşlıq qurmağa üstünlük verməlidir.

Bu tərəfdaşlıqlar əlavə resurslara və təcrübəyə çıxış təmin edə bilər və şəhərlərə ağıllı texnologiyalara sərmayələrini daha effektiv şəkildə istifadə etməyə kömək edə bilər.

Ağıllı şəhərlərdə maliyyə büdcəsi üçün başqa bir vacib məsələ, bərabərlik və inklüzivliyə diqqət yetirmək ehtiyacıdır. Ağıllı texnologiyalar mövcud bərabərsizlikləri gücləndirmək potensialına malikdir və şəhərlər maliyyə planlaşdırmasının əhatəli və ədalətli olmasını və ağıllı şəhər investisiyalarının faydalarının əhalinin müxtəlif təbəqələri arasında ədalətli şəkildə bölüşdürülməsini təmin etməlidir.

Nəhayət, şəhərlər innovasiya mədəniyyətinin yaradılmasına və ağıllı şəhərlər üçün maliyyə planlamalarının davamlı təkmilləşdirilməsinə üstünlük verməlidir. Bu, eksperimentlərin həvəsləndirilməsini, yaradıcılığın və əməkdaşlığın təşviq edilməsini və ortaya çıxan yeni yanaşma və texnologiyaları əhatə edir. Bununla, şəhərlər ağıllı şəhər texnologiyalarının sürətlə inkişaf edən sahəsində uzunmüddətli uğur üçün özlərini mövqeləndirə bilərlər [4, s.18].

Nəticə olaraq, səmərəli maliyyə büdcəsi ağıllı şəhər texnologiyalarının uğurlu tətbiqi üçün çox vacibdir. Şəhərlər qısamüddətli və uzunmüddətli məqsədləri nəzərə alan, məlumat və analitikadan istifadə edən, innovasiya və təcrübələrə üstünlük verən, şəffaflığı və hesabatlılığı gücləndirən, güclü maliyyə idarəçiliyi təcrübələrini quran, bərabərlik və inklüzivliyi təşviq edən maliyyə planlaşdırmasına strateji və birgə yanaşma tətbiq etməlidir. Bununla şəhərlər öz vətəndaşları üçün daha dayanıqlı, səmərəli və yaşana bilən mühitlər yarada və sürətlə inkişaf edən ağıllı şəhər texnologiyaları sahəsində uğur əldə edə bilərlər.

Ağıllı şəhərlər üçün effektiv maliyyə büdcəsini təmin etmək üçün şəhərlərin ağıllı şəhər investisiyaları ilə bağlı potensial çətinlikləri və riskləri nəzərə alması da vacibdir. Bu problemlərə məlumatların məxfiliyi və təhlükəsizliyi, müxtəlif ağıllı texnologiyalar arasında qarşılıqlı fəaliyyət və əhalinin müxtəlif təbəqələrinə gözlənilməz nəticələr və ya mənfi təsirlər potensialı kimi məsələlər daxil ola bilər.

Bu problemləri həll etmək üçün şəhərlər ağıllı şəhər texnologiyaları üçün möhkəm idarəetmə və tənzimləyici çərçivələrin qurulmasına üstünlük verməlidir. Bu, ağıllı texnologiyaların tətbiqi və

istifadəsi üçün aydın siyasət və təlimatların, habelə bu siyasətlərə riayət olunmasının monitorinqi və həyata keçirilməsi mexanizmlərinin yaradılmasını əhatə edir.

Ağıllı şəhər sərmayələri ilə bağlı risklərin və problemlərin idarə edilməsi üçün digər mühüm strategiya maliyyə planlaşdırma prosesində maraqlı tərəflərin cəlb edilməsinə və ictimaiyyətin cəlb edilməsinə üstünlük verməkdir. Vətəndaşlar və digər maraqlı tərəflərlə əlaqə saxlamaqla şəhərlər potensial narahatlıqları və problemləri erkən müəyyən edə və maliyyə planlaması və qərar qəbulu zamanı bu narahatlıqları aradan qaldırmağa çalışa bilərlər.

Nəhayət, şəhərlər ağıllı şəhərin maliyyə planlaşdırılması və idarə edilməsində potensialın və təcrübənin yaradılmasına üstünlük verməlidir. Bu, kadrlar üçün təlim və peşəkar inkişaf proqramlarına sərmayə qoyulmasını, akademik institutlar və tədqiqat təşkilatları ilə tərəfdaşlıq

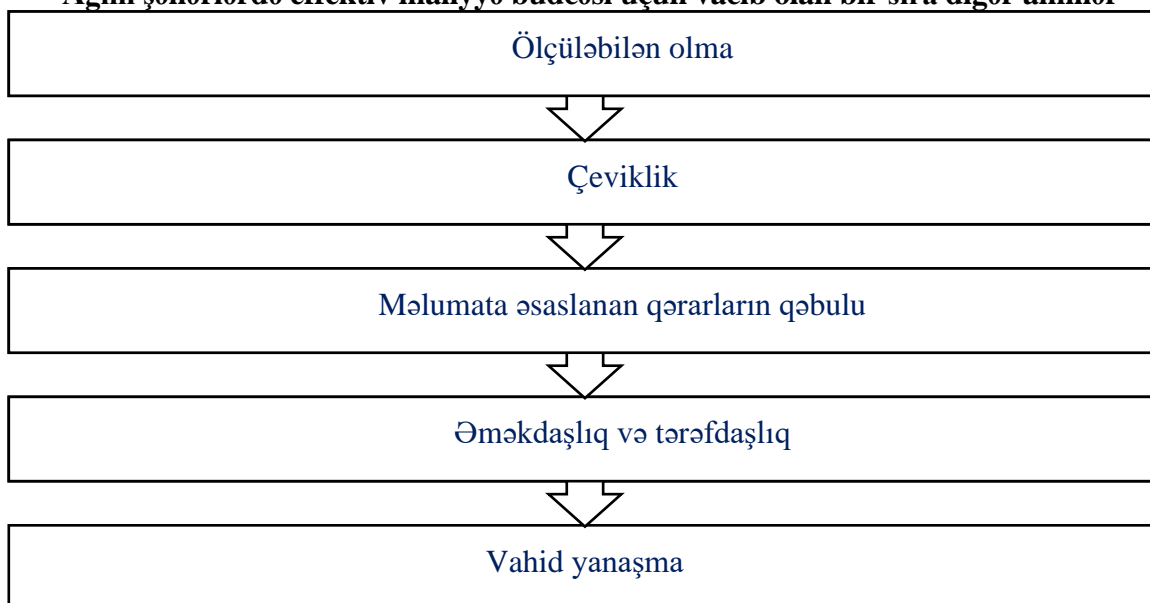
əlaqələrinin qurulmasını və digər şəhərlər və maraqlı tərəflərlə ən yaxşı təcrübələrin və öyrənilmiş dərslərin paylaşılmasını əhatə edə bilər.

Xülasə, ağıllı şəhərlər üçün effektiv maliyyə büdcəsi ağıllı şəhər sərmayələri ilə bağlı potensial çətinlikləri və riskləri nəzərə alan, möhkəm idarə etmə və tənzimləyici çərçivələr quran, maraqlı tərəflərin cəlb edilməsinə və ictimaiyyətin cəlb olunmasına üstünlük verən, ağıllı şəhərdə bacarıq və təcrübəni artıran strateji və birgə yanaşma tələb edir. maliyyə planlaşdırması və idarə edilməsi. Bu strategiyaları qəbul etməklə, şəhərlər öz vətəndaşları üçün daha davamlı, səmərəli və yaşana bilən mühitlər yarada, eyni zamanda ağıllı şəhər investisiyaları ilə bağlı potensial riskləri və çətinlikləri azalda bilər.

Yuxarıda göstərilən strategiyalara əlavə olaraq, ağıllı şəhərlərdə effektiv maliyyə büdcəsi üçün vacib olan bir sıra digər amillər də var. Bu amillərə aşağıdakılar daxildir:

Sxem 1

Ağıllı şəhərlərdə effektiv maliyyə büdcəsi üçün vacib olan bir sıra digər amillər

Mənbə: [5, s.28]

Ölçüləbilən olma: Ağıllı şəhər sərmayələri miqyaslanı bilən və dəyişən ehtiyac və şəraitə uyğunlaşdırıla bilən olmalıdır. Şəhərlər öz sərmayələrinin uzunmüddətli həyat qabiliyyətini nəzərə almalı və onların zamanla təkamül və genişlənmə qabiliyyətinə malik olmasını təmin etməlidirlər [5, s.28].

Çeviklik: Ağıllı şəhər maliyyə planlaması dəyişən prioritetlərə və gözlənilməz hadisələrə uyğunlaşmaq üçün kifayət qədər çevik olmalıdır.

Şəhərlər fəvqəladə hallarla bağlı planlar qurmalı və yaranan çağırışlara və imkanlara cavab vermək üçün lazım olduqda büdcələrini uyğunlaşdırmalıdırlar.

Məlumata əsaslanan qərarların qəbulu: Ağıllı şəhər maliyyə planlaması məlumatlara əsaslanan anlayışlar və təhlillərlə məlumatlandırılmalıdır. Şəhərlər ən aktual ehtiyacları və prioritetləri müəyyən etmək, investisiyalarının təsirini izləmək

və resursların bölüşdürülməsi ilə bağlı əsaslandırılmış qərarlar qəbul etmək üçün məlumatlardan istifadə etməlidir.

Əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq: Ağıllı şəhərlər üçün effektiv maliyyə büdcəsi müxtəlif maraqlı tərəflərlə əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq tələb edir. Şəhərlər bilik, təcrübə və resursları bölüşmək üçün özəl sektor tərəfdaşları, akademik institutlar, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və digər şəhərlərlə sıx əməkdaşlıq etməlidir.

Vahid yanaşma: Ağıllı şəhərin maliyyə planlaması müxtəlif sistemlər və infrastruktur arasında qarşılıqlı əlaqəni nəzərə alaraq şəhərin inkişafına vahid yanaşma tələb edir. Şəhərlər davamlılığı, səmərəliliyi və yaşamaq qabiliyyətini təşviq edən inteqrasiya olunmuş və bir-biri ilə əlaqəli sistemlər yaratmağı hədəfləməlidir.

Nəticə olaraq, səmərəli maliyyə büdcəsi ağıllı şəhər texnologiyalarının uğurla tətbiqi üçün çox vacibdir. Şəhərlər ağıllı şəhər sərmayələri ilə bağlı potensial çətinlikləri və riskləri nəzərə alan, möhkəm idarəetmə və tənzimləyici çərçivələr quran, maraqlı tərəflərin cəlb edilməsini və icmanın cəlb olunmasını prioritetləşdirən, ağıllı şəhərin maliyyə planlaması və idarə edilməsində bacarıq və təcrübəni artıran maliyyə planlaşdırmasına strateji və əməkdaşlıq yanaşması qəbul etməlidir və şəhər inkişafı üçün vahid və məlumatlara əsaslanan bir yanaşma tətbiq edir. Bununla, şəhərlər öz vətəndaşları üçün daha davamlı, səmərəli və yaşana bilən mühitlər yarada, eyni zamanda ağıllı şəhər texnologiyalarının sürətlə inkişaf edən sahəsində uğur əldə edə bilərlər.

Ağıllı şəhər sərmayələrinin öz vətəndaşlarına və ətraf mühitə təsirinin qiymətləndirilməsi və ölçülməsinə üstünlük vermələri şəhərlər üçün də vacibdir. Bu, irəliləyişi izləmək və ağıllı şəhər layihələrinin uğurunu ölçmək üçün istifadə oluna bilən güclü performans göstəriciləri və metriklərin hazırlanmasını tələb edir.

Ağıllı şəhər sərmayələrinin təsirini ölçməklə, şəhərlər yaxşılaşdırılması üçün sahələri müəyyən edə, resursların bölüşdürülməsini optimallaşdırma və gələcək investisiyalar haqqında əsaslandırılmış qərarlar qəbul edə bilər. Bundan əlavə, ağıllı şəhər investisiyalarının təsirinin ölçülməsi şəhərlərə bu investisiyaların dəyərini vətəndaşlara və digər maraqlı tərəflərə çatdırmağa və

gələcək layihələr üçün dəstək qurmağa kömək edə bilər.

Ağıllı şəhərlərdə effektiv maliyyə büdcəsi üçün digər mühüm amil uzunmüddətli düşünmə və planlaşdırma ehtiyacıdır. Ağıllı şəhər investisiyaları çox vaxt irimiqyaslıdır və əhəmiyyətli maliyyə resursları tələb edir. Şəhərlər öz maliyyə planlaşdırmalarına uzunmüddətli nəzər salmalı və investisiyalarının uzun müddət ərzində davamlı olmasını təmin etməlidirlər. Bu, ağıllı şəhər sərmayələri ilə bağlı potensial risklərin və çətinliklərin, eləcə də potensial faydaların və investisiya gəlirlərinin diqqətlə nəzərdən keçirilməsini tələb edir.

Nəhayət, şəhərlər ağıllı şəhərlər üçün maliyyə planlaşdırmalarında innovasiyalara və təcrübələrə üstünlük verməlidirlər. Ağıllı şəhər texnologiyaları sahəsi sürətlə inkişaf edir və şəhərlər bu dəyişikliklərlə ayaqlaşma bilmək üçün maliyyə planlaşdırmasına yanaşmada çevik və adaptiv qalmalıdır. Bu, yeni texnologiyalar və ya biznes modelləri ilə təcrübə aparmağı və ya büdcə və maliyyə planlaşdırmasına daha çevik və iterativ yanaşmaları qəbul etməyi əhatə edə bilər [4, s.123-124].

Xülasə, ağıllı şəhərlər üçün effektiv maliyyə büdcəsi ağıllı şəhər sərmayələri ilə bağlı potensial çətinlikləri və riskləri nəzərə alan, möhkəm idarəetmə və tənzimləyici çərçivələr quran, maraqlı tərəflərin cəlb edilməsini və ictimaiyyətin cəlb olunmasına üstünlük verən, ağıllı şəhər maliyyə sahəsində bacarıq və təcrübəni artıran strateji və birgə yanaşma tələb edir. planlaşdırma və idarəetmə, şəhər inkişafı üçün vahid və məlumatlara əsaslanan bir yanaşma tətbiq edir, ağıllı şəhər investisiyalarının təsirini qiymətləndirir və ölçür, uzunmüddətli düşüncə və planlaşdırmanı prioritetləşdirir, innovasiya və təcrübəni təşviq edir. Bu strategiyaları qəbul etməklə şəhərlər öz vətəndaşları üçün daha davamlı, səmərəli və yaşana bilən mühitlər yarada, eyni zamanda ağıllı şəhər texnologiyalarının sürətlə inkişaf edən sahəsində uğur qazana bilərlər.

Nəticə

Nəticə etibarlı ilə, effektiv maliyyə büdcəsi ağıllı şəhər planlaması və həyata keçirilməsinin mühüm aspektidir. Ağıllı Şəhərlər texnologiyaları şəhər infrastrukturuna inteqrasiya etməklə vətəndaşların həyat keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq və bununla da daha səmərəli və dayanıqlı mühit

təmin etmək üçün nəzərdə tutulub. Bununla belə, bu texnologiyaların tətbiqi şəhərin maliyyə büdcəsi prosesində nəzərə alınmalı olan bir qiymətə başa gəlir.

Ağıllı şəhərlər üçün uğurlu maliyyə büdcəsinə nail olmaq üçün şəhərlər qısamüddətli və uzunmüddətli hədəfləri nəzərə alan, məlumat və analitikadan istifadə edən, innovasiya və təcrübələrə üstünlük verən, şəffaflığı və hesabatlılığı gücləndirən, güclü maliyyə idarəçiliyi təcrübələri quran strateji və əməkdaşlıq yanaşmasını mənimsəməlidirlər. bərabərliyi və inklüzivliyi təşviq edir və şəhər inkişafı üçün vahid və məlumatlara əsaslanan yanaşma tətbiq edir.

Bundan əlavə, şəhərlər ağıllı şəhər investisiyalarının öz vətəndaşlarına və ətraf mühitə təsirinin qiymətləndirilməsinə və ölçülməsinə üstünlük verməli, uzunmüddətli düşünmə və planlaşdırmağa üstünlük verməli, innovasiya və eksperimentləri təşviq etməlidir. Bununla, şəhərlər öz vətəndaşları üçün daha davamlı, səmərəli və yaşana bilən mühitlər yarada, eyni zamanda ağıllı şəhər investisiyaları ilə bağlı potensial riskləri və çətinlikləri azalda bilər.

Ağıllı şəhərlər üçün effektiv maliyyə büdcəsi ağıllı şəhər sərmayələri ilə bağlı potensial fayda və risklərin hərtərəfli başa düşülməsini, həmçinin müxtəlif sektorlardan və hökumət səviyələrindən olan maraqlı tərəflərlə əməkdaşlıq etmək və onlarla əlaqə qurmaq istəyini tələb edir. Maliyyə planlaşdırmasına strateji və əməkdaşlıq yanaşmasını qəbul etməklə, şəhərlər ağıllı texnologiyaları uğurla tətbiq edə və öz vətəndaşları üçün daha dayanıqlı, səmərəli və yaşana bilən mühitlər yarada, sürətlə inkişaf edən ağıllı şəhər texnologiyaları sahəsində uzunmüddətli uğur əldə edə bilərlər.

Qeyd etmək vacibdir ki, maliyyə büdcəsi daha geniş ağıllı şəhər planlaşdırma və icra prosesinin yalnız bir komponentidir. Şəhərlər ağıllı texnologiyaların sosial, iqtisadi və ekoloji təsirlərini, həmçinin bu investisiyalarla bağlı potensial riskləri və çətinlikləri nəzərə alaraq, ağıllı şəhər planlaşdırılmasına kompleks yanaşmalıdırlar.

Ağıllı şəhər planlaşdırması həm də vətəndaşlar və digər maraqlı tərəflərlə əməkdaşlıq və əlaqə, həmçinin şəffaflıq və hesabatlılığa sadiqlik tələb edir. Şəhərlər öz maliyyə planlaşdırması və qərar qəbul etmə prosesləri ilə bağlı şəffaf olmalı, vətəndaşları və digər maraqlı tərəfləri ağıllı şəhər layihələrinin hazırlanması və həyata keçirilməsinə cəlb etməlidirlər.

Nəhayət, ağıllı şəhər investisiyalarının uğuru şəhərlərin qısamüddətli prioritetləri və uzunmüddətli hədəfləri tarazlaşdırmaq, potensial riskləri və problemləri idarə etmək və vətəndaşları üçün daha dayanıqlı, səmərəli və yaşana bilən mühit yaratmaq üçün ağıllı texnologiyalardan istifadə etmək qabiliyyətindən asılıdır. Maliyyə büdcəsi və ağıllı şəhər planlaşdırılmasına strateji və əməkdaşlıq yanaşmasını mənimsəməklə, şəhərlər sürətlə inkişaf edən ağıllı şəhər texnologiyaları sahəsində uğur qazanmaq üçün özlərini mövqeləndirə və vətəndaşları üçün daha möhkəm və ədalətli icmalar yarada bilərlər.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Caragliu, A., Del Bo, C., & Nijkamp, P. (2011). Smart Cities in Europe. *Journal of Urban Technology*, 18(2), 652.
2. Chen, M., Mao, S., & Liu, Y. (2014). Big Data: A Survey. *Mobile Networks and Applications*, 19(2), 209.
3. Jong, M., Joss, S., Schraven, D., Zhan, C., & Weijnen, M. (2015). Sustainable-smart-resilient-low carbon-eco-knowledge cities; making sense of a multitude of concepts promoting sustainable urbanization. *Journal of Cleaner Production*, 109, 338.
4. Hollands, R. G. (2008). Will the real smart city please stand up? *City*, 12(3), 303.
5. Nam, T., & Pardo, T. A. (2011). Smart City as Urban Innovation: Focusing on Management, Policy, and Context. *Proceedings of the 5th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance*, 194.

Джавид Али ДЖАФАРОВ
Западно-Каспийский университет
Э-почта: jafarov_2000@inbox.ru

УМНЫЕ ГОРОДА И ФИНАНСОВОЕ БЮДЖЕТИРОВАНИЕ

Резюме

Цель исследования: Умные города становятся все более популярной концепцией городского планирования и развития. Однако одной из основных проблем, стоящих перед внедрением умных городов, является связанное с этим финансовое бремя. Целью данного исследования является изучение финансового обеспечения бюджета умных городов и выявление основных факторов, влияющих на его распределение и использование.

Методология исследования: В исследовании используется смешанный подход, который включает сбор и анализ как качественных, так и количественных данных.

Результаты исследования: результаты показывают, что на предоставление финансовых бюджетов для «умных» городов влияют различные факторы, такие как государственная политика, государственно-частное партнерство и участие общественности. Исследование также дает представление о проблемах, с которыми сталкиваются города при распределении и использовании финансовых ресурсов для проектов умного города. Это исследование завершается рекомендациями по улучшению обеспечения финансовых бюджетов для умных городов.

Ключевые слова: умные города, финансовый бюджет, обеспечение, государственная политика, государственно-частное партнерство, общественное участие.

Javid Eli JAFAROV
, Western Caspian University
E-mail: jafarov_2000@inbox.ru

SMART CITIES AND FINANCIAL BUDGETING

Summary

Research goals: Smart cities are becoming an increasingly popular concept in urban planning and development. However, one of the major challenges facing the implementation of smart cities is the financial burden that comes with it. This study aims to examine the financial budget provision for smart cities and identify the main factors influencing their allocation and use.

Research Methodology: The study uses a mixed-methods approach that includes both qualitative and quantitative data collection and analysis.

Findings of the study: Findings show that financial budgets for smart cities are influenced by various factors such as government policies, public-private partnerships, and public participation. The study also provides insights into cities' challenges in allocating and leveraging financial resources for smart city projects. This study concludes with recommendations for improving the provision of financial budgets for smart cities.

Keywords: Smart cities, financial budget, provision, government policy, public-private partnership, public participation.

Daxil olub: 12.04.2023